

Subjekt a objekt / Objekt a subjekt

Myšlenka toho, čemu se německy říká „Subjekt-Objekt-Spaltung“, je vlastně scestná, protože sugeruje něco, co tomuto rozštěpení na subjekt a objekt předchází, tj. jakousi původní nerozštěpenost. Proti tomu je třeba se předem ohradit: každý objekt je objektem pouze pro nějaký subjekt (nějaké subjekty), ale každý subjekt může být pro jiné subjekty i objektem (i když nepochybně v nějakém smyslu nelegitimně – upřesnění by to jistě bylo na místě, ale necháme to stranou). Subjekt se stává subjektem tím, že na sebe bere ve svých aktivitách nějakou specifickou předmětnost, kterou nějak „po svém“ formuje a zvládá. Rozpor, který v sobě tato formulace nese, musí být řešen samostatně a s velkou pečlivostí: čím je ten subjekt, který to ještě nezačal provádět, ale už už to provádět jakoby začíná? Jak se vlastně konstituuje subjekt, které tu možnost jakoby „má“, ale ještě vlastně subjektem není? Co to je ta „možnost stát se subjektem“? Jak je vůbec subjekt – máme-li to říci jinak – vyvoláván z „nebytí“, aby se začal stávat subjektem? Tuto otázku musíme považovat za fundamentální, nikoli onu otázku, jak dochází k rozštěpení něčeho „původnějšího“ na subjekt a objekt. A můžeme to formulovat také takto: jak dochází k tomu, aby se ze „světa“ ryzí nepředmětlosti mohl „zrodit“ aktivní subjekt, který sám na sobě bude nadále pracovat tím, že se bude muset nejenom jednou provždy „konstituovat“ (to rozhodně nejde), nýbrž stále novými svými výkony (ale v návaznosti na svou „bylost“, v kontinuitě s ní) vždy znovu a nově rekonstituovat? Odkud bere takový sám sebe konstituující a rekonstituující subjekt tu prvotní, počáteční, ale nadále „prýštící“ aktivitu, spontaneitu atd., kterou nemůže získávat zvnějšku? A odkud se bere schopnost takového subjektu se konstituovat a rekonstituovat tím, že do sebe pojímá, organizačně zařazuje a jakoby „vtěluje“ jiné subjekty (a dokonce pravé udlosti, které samy možná ještě žádnými subjekty nejsou, ale které mají už svou „předmětnou“ stránku) a nechávají po sobě i jakési „relikty“, pro konstituci a rekonstituci jiných, vyšších subjektů nezbytnou)?

(Písek, 090527-1.)